

856702

42

444

ВАСИЛЬ ДІДЕНКО

Серцем,

**сповненим
ЛЮБОВ'Ю**

40
Д 44

Василь Діденко

К

СЕРЦЕМ, СПОВНЕНИМ ЛЮБОВ'Ю

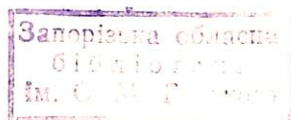
ВИБРАНЕ

20192

2

Гуляйпільська друкарня
1998 рік

Знайомтесь: Василь Діденко.

Гуляйпільцям старшого покоління представляти Василя Діденка особливої потреби немає: вони знали і його самого, і його батьків, усіх родичів. Знали, як звичайнісінького хлопчину. Мабуть, тому були чимало здивовані, як по республіканському радіо почули пісню “На долині туман” на слова Василя Діденка, коли в періодичних виданнях стали з’являтися написані ним поезії, а потім одна за однією почали виходити збірки його творів. До речі, першу з них, “Зацвітай калино”, він підготував до свого двадцятиліття.

Для молодших земляків поета, для решти читачів — хоча б коротко про його життя і творчу діяльність. А уявлення про його особистість ви, думається, дістанете із творів, котрі вміщуються у пропонованій збірці.

Василь Іванович Діденко народився 3 лютого 1937 року в місті Гуляйполі на Запоріжжі у сім’ї механізатора.

Після закінчення Ширмівської середньої школи на Вінниччині вступив до Київського університету і закінчив його в 1959 році. Відтоді — на редакційній і літературній роботі.

1956 року в складі студентського загону був на цілині (Казахстан), працював різноробом та вантажником.

Як поет формувався в університетській літстудії імені В. Чумака.

Від травня 1963 року Василь Діденко — член Спілки письменників України. Читачам відомі його збірки “Зацвітай, калино” (“Радянський письменник”, 1957) “Під зорями ясними” (“Радянський письменник”, 1961), “Заповітна земля” (“Молодь”, 1965), “Степовичка” (“Веселка”, 1965), “Дивосвіти

любові” (“Молодь”, 1969), “Дзвонять конвалії” (“Молодь”, 1972), “Берізка” (“Веселка” 1975), “Мережки сонця” (“Молодь”, 1976), “Вродливий день” (“Радянський письменник”, 1979), “Червоний вітер” (“Молодь”, 1982), “Дзвінка фонетика” (“Радянський письменник”, 1984), “Дивокрай” (“Дніпро”, 1987), “Рання ластівка” (“Радянський письменник”, 1988).

В. Діденко нагороджений Почесною Грамотою Центрального Комітету комсомолу України та значком “За освоєння цілинних земель”.

Перу Василя Діденка належить ряд текстів сучасних пісень. Зокрема — “На долині туман”.

Поїдемо, коню, ми вітру супроти...

*Не посмій лиш міряти на грами
Правди-волі сяйну дивину
Піднімай, мов прапор над віками,
Слів разючих силу вогняну.*

Якщо в ранніх творах Василь Діденко свою громадянську позицію майже не виявив, то вже в другій збірці вона постала дуже яскраво. Свого роду програмними з вміщених там творів я б назвав поезії “Назавжди відмарив я жарптицями...”, “Я радий, що в дні негоди...” та “Мені белькоче різна слизь...”

Які ж завдання ставив перед собою поет? Основні серед них — звеличувати Вітчизну й людину-трудівника, оспівувати героїчне минуле українського народу, його видатних синів і дочок. І він виконував їх. А ще — пристрасно виступав за чистоту рідної мови, за збереження чи відродження народних звичаїв і обрядів. А ще — правдивість і об’єктивність у всьому.

Це — тільки основні штрихи до програми творчої діяльності, визначеної для себе Василям Діденком. Ширше вона постане перед вами після ознайомлення з усіма творами цього розділу. А прочитавши всю збірку — оди поета рідному краю, його теплу, задушевну лірику, вірші для дітей — ви визначитеся, наскільки повно він реалізовував намічене.

Назавжди відмарив я жар-птицями.
Ввійдуть в пісню вдень, а чи вночі
Земляки з гравованими лицями —
Сталевари, теслі, сіячі.

Хай хтось інший про вербові котики
Сни плекає та папір псує.
Назавжди відкинув я екзотику —
Слово їй не вклониться моє.

До писання тоскного, рожевого
Не шукаю нині я доріг.
Дай-но, музо, тембру металевого,
Щоб звучати буряно я зміг!

Назавжди відмарив я жар-птицями.
Ввійдуть в пісню вдень, а чи вночі
Земляки з гравованими лицями —
Сталевари, теслі, сіячі.

Україно, стань моєю долею,
Запашними зорями цвіти.
Далечінь хлюпнула комсомолію,
Пломенять калиною хати.

Україно, крильми яворовими
Бийся в груди, піснею шуми,
Обвівай у вітрі подніпровому
Наші чола, вгорнуті в громи!

БОРОТЬБА

Немає Вишні, Галана, Довженка...
А ти вставай, і камінь зла дроби,
І знай: життя — то не з вистави сценка,
А лан безмежний праці й боротьби.

Не нарікай на долю, що скарби
Вона ховає справді глибоченько.
Не слухай тих, що кличуть на оденки,
Плакай неспокій, правди гнів люби.

Охочих легко вік прожить — багато,
А ти себе в ці шати не ряди.
Не буде злодієм братів розп'ято,

Не станеш кволим з примхощів біди.
Лиш боротьбу вважай за справжнє свято
І лиш у ній гартуй себе завжди.

Людині важко жити самотою.
Життя без друзів — що то за життя?
Потрібне їй і щире напуття,
І слово-лук, що тне утеклик з бою.

Свідомість бити ворога в лице
До неї не прийде сама собою...
Покритий забуттям, а чи ганьбою,
Вмирає всяк, хто забуває це.

Хай роки й накажуть сивіти
Мені у життєвому леті —
Як добре, що родяться діти
На нашій зеленій планеті!
Як добре, що скарб найдорожчий
Несе їм прийдешне у спадок.
Бий камінь і жито вирощуй —
"Спасибі", — промовить нещадок.
Як добре за плоттю і кров'ю
У дітях себе упізнати.
Вони ж бо, напевно, з любов'ю
Захочуть батьків пригадати.
Слова мої — листя без гілки,
Та радість у грудях — озерцем:
Як добре, що мову сопілки
Й сини розумітимуть серцем!
Хай роки й накажуть сивіти
Мені у життєвому леті —
Як добре, що родяться діти
На нашій зеленій планеті!

ШЕВЧЕНКО

Пихаті паничі на селякову мову
Од жаху кривляться, а з ними й деспот-цар.
Кайдання й катафалк за той страшний
“Кобзар”
Плекають у пітьмі, на правду важать знову.

Та серця не уб'є і найлютіша з кар,
Устане пісня-мста — хай світ стріча обнову —
Про море злидарів, а не красу Дніпрову
Над елегійну лінь годованих нездар.

Палаців пишнота не вабить... “Возвеличу
Малих отих рабів”, — так думка б'є раз в раз.
Ні, він не вклониться чужих доріг узбіччю, —

Поміж глухих тернів своєю йде Тарас.
Мужицький чорний піт, гарячу кров мужичу
На золоті вельмож він бачить повсякчас.

Ми йдем туди, де богатирське слово,
Де вироста черемха на вітрах.
Живи і квітни, світла наша мово,
В буянні грому, в руті й школярах.
Гарячо ватро, зводься пурпурово
На темній кручі і в глухих ярах.
На цілий світ шуми, весни діброво,
Усе лихе розвіявши у прах!

Я радий, що в дні негоди
Ворог не окрав
Леонтовича мелодій,
Рильського октав,
Що зухвалому заброді
Ти, мій велете-народе,
Шлях перетинав.

Поле битов переорано,
Колос повен сил.
Не клювати більше воронам
Наших дужих тіл.
Сонцем далеч розпрозорено.
Гей, живи ти, рідна стороно,
З братніми навкіл!

Чуєш: пісня солов'їно,
Як весна, буя.
З нею в тебе щохвилинно
Віритиму я,
Дам синам тебе у віно,
Україно, Україно —
Доленько моя!

Мені белькоче різна слизь,
Що зараз легше, ніж колись,
Міняти батька на вітчима.
І безчуттевими очима
Блага за нею вслід плестись,

Гугнявить "мамбо" раз у раз,
Любити "бугі-вугі" й джаз,
Шукати з мавпами краваток,
Бо це і є, мовляв, початок
Нового поступу у нас.

Нехай же скажуть ці рядки
Отим пігмеям жалюгідним,
Що не підю я в жебраки,
Не стану телепнем безрідним
З чиєїсь легкої руки.

У дні веселі, в дні сумні
В мені довіку будуть жити
Вкраїни милої пісні,
І славних предків заповіти,
Й батьків напучення ясні!

Чомусь не люблять босоногості
Ті, що повзувані росли;
Ті, що не відали убогості
Ні в дні війни, ні будь-коли;
Ті, що з окіпної вологості
Втекли у затишні тили.

Чомусь не люблять хліба чорного
Ті, що не сіяли в полях
І пломінь літа помідорного
Не несли в мідних мозолях;
Ті, що до меду до коморного
Машинами стелили шлях.

Чомусь над хвилию Дніпровую
Вони не котять пісні грім,
Чомусь не тішаться підковою,
Що прикрашає отчий дім,
Не розмовляють тою мовою,
Що ніжну ласку слала їм...

МОЯ ЛЮБОВ

Слова — не ворога підлота,
Слова — як серця тепла кров...
У них одна живе турбота:
Щоб смуток щастя не зборов.
Я від землі — не від болота
До вас із піснею прийшов.

Моя любов — не ніжна панна,
Що має модне декольте.
Вона у Рильського й Еллана
Зорею радощів цвіте.
У неї доля неоманна,
Як сонце правди золоте.

Я — син трудящих, син України,
Що гнала-вигнала панів,
Що має серце солов'їне
І солов'їний в серці спів.
Що друзів хлібом-сіллю стріне,
Але мечами — ворогів.

Отруйне ворога кропило
Не затуманить зору їй.
Її живе і дуже тіло
Не обів'є заморський змій.
Вона — життя мого мірило —
Мене зове: "Невтомно дій!"

НА СІНОКОСІ

Мантачку взявши, косу й граблі,
Я знову там, де трави при місточку...
І сонце й піт вибілюють сорочку,
І в груди б'є пахучий дух землі.

Напруга рук, шикуючи покоси,
Мене гойда, як хвиля корабель.
А потім сіно ляже під рубель,
Хмаркам віддавши пребагаті роси.

Було це все, і прадідам відомо,
Як льоту шум для сокола й орла.
Та праця навіть в образі старому
Хіба тепер для щастя замала?

Благословенна будь, цілюща втомо,
Окроплена росою із чола!

В душі моїй одбився
Пісень крилатий дух.
Мій зір не притупився,
Глухим не став мій слух.

Моє коріння — в мові
Трясил, Кармалюків.
У кремені й підкові —
Історія віків.

У сурем тоні міднім
Цвіте звитяг катран.
У ксжнім звуці ріднім —
Любові океан.

Музичить солов'їно
В гапгунках сонця гай.
Красо моя — Україно,
Співай мені, співай!

Україно, Україно — доленько моя

*Бур'яном, Україно, не встати неправді
між нами,
Сто мільйонів долонь віддають тобі
працю мозильну.
Я, як пісню найкращу, тебе підніму
над світами,
Як маленького серця мого
цілющість тройзильну.*

Ні, треба таки справді безмежно любити рідний край, бути закоханим у його людей, щоб так натхненно оспівувати їх. І треба бути справжнім майстром, аби у звичайному, здавалося б, буденному побачити незвичайне, велике і так переконливо показати його.

Раніше і я теж не помічав цього за Діденковими поезіями. Ну “здумався ранок про айстри в саду” чи “весняний грім колише небо”, то й нехай собі. А оце, готуючи збірку, знову і знову перечитуючи великі й менші твори, відкрив для себе нового Діденка, побачив світ, так би мовити, його очима.

Свого часу мені вдалося побувати в Карпатах і на Поділлі, відвідати Крим і поїздити Подніпров'ям. Я теж милувався крутосхилами гір і стрімкими потоками, лісами, перелісками й полями. Та всі принади їх залишилися якимись мертвими. А ось тепер вони ніби ожили.

Але, оспівуючи красу рідного краю, Василь Діденко оспівує передусім людину, її високу духовність. Її присутність часто відчувається навіть там, де вона відсутня.

Проте кажуть, що краще раз побачити, ніж сім разів почути. Стосовно даного випадку це може звучати так: краще раз особисто прочитати, аніж сім разів від когось почути. Таку можливість ви маєте.

УКРАЇНО МОЯ

Україно моя! З діда-прадіда рідна,
Перевита барвінком і хмелем земля —
Історична красо, не лише краєвидна,
Не лише романтична, а й латана, бідна.
Не вмира Кармалюк, а у ката стріля.

Україно моя! Яворова, співуча —
Скромний Пестеля дім у старім Тульчині,
Над ревучим Дніпром світла канівська круча
І в народній душі, наче зброя разюча,
Гнів Шевченка живий, дужі крила борні.

Україно моя! Бунтівнича Вітчизно —
Матюшенка сліди між зажурених трав,
Білі руки твої у кайданні залізнім
І повстання пеан у сімнадцятім грізнім:
“Під нещерблений меч злу сатрапію став!”

Україно моя! Бойова, полум'яна —
Теплий мак на снігу, де світанок світав.
Мужній спів Чумака, щире слово Еллана.
Ні, вже доля твоя не була безталанна,
Як гармати гули, як народ мій повстав.

Земле, нене моя! Солов'їна Вкраїно,
Де батьки і діди йшли скінчити лікнеп,
Нас хрестили вітри, і єдине віно —
Твою пісню живу, де рушник та калина,
У тумані стелив твій задуманий степ.

Земле, нене моя! В космонавти й пілоти
Пролягає дорога тепер козакам.
Синю далеч твою сонце щастя золотить.
Україно моя! Ми — твої санкюлоти.
Ми належим тобі і грядущим вікам.

Сади Гуляйполя зі мною,
В залужжі синьо од тепла.
І вітер хвилию прудкою
Летить над Гайчура водою,
Що аж за обрій потекла.

Хати в червоній черепиці,
Високих трав пульсує сік.
Пройшли дівчата, як зірниці,
Рукава їхні, наче птиці,
Тріпочуть біло оддалік.

Цвітуть безсмертники у ярі —
Моя утіха степова.
І в молодого літа чарі,
Як Гамалія на Скутарі,
На хмарі сонце проплива.

РИБАЛЬСЬКА УСМІШКА

Просто й поетично звуться плеса:
Мокієве, Чорне, Казанок.
Це така моя тепер адреса
Між барвистих лугу сторінок.

У дядьків я вчуся не брехати:
Тут на щастя тисяча прикмет —
Впливає шука на півхати,
Окуні толочать очерет.

ДОБРИЙ ДЕНЬ, ГУЛЯЙПОЛЕ!

Я не знаю: правда це, чи сниться —
Рідне все вернулося умиць.
Б'є у вічі біла сніговиця,
Молода акація шумить.

А про давнє що мені казати,
Хоч воно і носить безліч див...
Матерями стали вже дівчата,
Що до школи з ними я ходив.

Мо' і я знайду тут яснооку
(Мов тополя, радість вироста),
Щоб сини родилися, нівроку,
І цвіли веселками літа.

От і все. Усе, здається, в мене.
Та в душі — розмови на роки...
Добрий день, Гуляйполе натхненне,
І чолом вам, любі земляки!

ЗАПОРОЖЦІ

Нас не мало, не когортиця,
Нележку вело борню.
Пам'ятає сива Хортиця,
Як стояли ми за ню.

Як ішли ми за Вкраїноньку
Не на сто — на тьму смертей,
За червону каліноньку,
За дружин і за дітей.

Щоб розвіялась туманами
Доля-доленька гірка,
Обирали ми гетьманами
І Трясила, й Павлюка.

А тепер у дні прозорості
Ми дубами поросли
Й над шляхи потомків зористі
Руки-віти простягли.

Нас не мало, не когортиця,
Нележку вело борню.
Пам'ятає сива Хортиця,
Як стояли ми за ню.

Де дід Семен своїм кожухом
Білів і зблизька, й звіддала,
Мені до ніг зимовим пухом
Лягла гуляйпільська земля.

Щоб відбивати вперто, стійко
Вітрів і холоду мечі,
Палю цигарку-носогрійку
І димом пихкаю, йдучи.

Рябіють снігу кучугури,
Різьблену тіль снують гілки.
Десятикласниці Сосюру
Читати просять залюбки.

Ну, що ж, читатиму...

“Лисиче...”

Та посміхаються вони:
Й мені ж бо муза щастя зиче
(У тім немає таїни).

“Сумна коса і зір чудовий
Комусь приснилися давно...”
— А ви сьогодні, випадково,
До нас не підете в кіно?

— Та ти дівчат отак посвариш
З дидактологами всіма, —
Учитель їхній, мій товариш,
Мене за плечі обійма.

До жартів маючи кебету,
Пита під шерех підошов:
— А ти, гуляйпільський поете,
Собі Марію вже знайшов?

Рябіють снігу кучугури,
Прносять глицю дітлахи.
— Невже і їм читать Сосюру? —
Серйозне зводжу на сміхи.

А на бруківці біля парку
(Ах, розпрокапосна чайна!)
Дядьки, хильнувши добру чарку,
Картинно лаються в Махна.

Де дід Семен своїм козухом
Білів і зблизька, й звіддаля,
Мені до ніг зимовим пухом
Лягла гуляйпільська земля.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

У душу народу і чесну, і щиру 1
Плюють недомудрі пани.
І як же тут вірить цареві-кумиру,
Як воля конає у норах Сибіру,
Як правду гризуть кайдани?
Вогненними струнами кобза рокоче:
“Загине, загине — хоч як там не хоче! —
Наруги страшної змія”.
Тарасе! Твоєю журбою клекоче
Сумна Україно твоя.

Воскрес Наливайко, устав Гамалія, 2
Страждених, похилих натхнула надія,
І землю хитає стоклична подія:
Виходять мільйони із трун!
Вогненними струнами кобза рокоче:
“Загине, загине — хоч як там не хоче! —
Наруги страшної змія”.
Тарасе! Твоїми громами гримкоче
Жива Україна твоя.

Вітаючи далеч весняну, прозору, 3
З тобою ми йдем у віки,
Плекаючи в думках твою непокору.
І вічність крилата на Канівську гору
Кладе росянисті вінки.
Натхненними струнами кобза рокоче:
“Не вернешся, кривдо, не вернишся, ноче!”
І зір твій нам юно сія.
Тарасе! Пломінням твоїм палахкоче
Безсмертна Вкраїна твоя.

Міє кручу Тиса Біла,
Непокірна і прудка.
Як ся маєш, річко мила?
Зустрічай степовика!

Я до тебе в шумі буків
Через бескиддя прийшов.
Деь там поїзд відкукував,
Відзозулився немов.

Я степів згадаю мову,
Дальні села й городи.
Та мене до тебе знову
Будуть кликати поїзди.

Срібну пряжу осінь в'яже.
Трошки в серці є жалю:
Чи й мені гуцулка скаже
Слово радісне "люблю"?

Міє кручу Тиса Біла,
Непокірна і прудка.
Як ся маєш, річко мила?
Зустрічай степовика!

Десь далеко, за світлими гонами,
Залишилася мати моя...
Там земля бузиновими гронами,
Деревієм і чебром буя.

Там над хат черепицею білою
Голуби воркітливо гудуть.
Там од плес рогозини і лілію
Юнаки до цегельні несуть.

Там казки із дивами й химерами
Дітлахам повідають діди.
Там дитинства мого між кар'єрами
Загубилися тихі сліди.

Там співав мені в зелені й синяві
Колискову колосся прибій.
Там незнані доріженьки синові
Бачить мати крізь марево мрій.

Там по глині, по цементі й щебені
Стеле червень густу лободу,
І півнів аж пломіняться гребені,
Й доспіває малина в саду.

І гуркоче-бентежить вагонами
Залізниця у ніч зореву...
Це усе там, за даллю, за гонами,
Де сьогодні я квіту не рву.

НІ, НЕ МОЖУ БЕЗ ПОДІЛЛЯ

Миколі Зарудному

Ні, не можу без Поділля,
Без беріз у тім гаю,
Де визбирувано зілля
В теплім місяці маю.
Ні, не вимарю й за тижні
Я отих казок-розмов,
Де слова, їй-бо, не книжні
Я, мов свірочку¹ знайшов.
Де хотілось хоч капітю²
Світ пізнати і мені,
Як носив я брата Вітю
На руках в озимині.
Як гойдалася, мов диво,
Сонця пасмуга між ріль
І всміхався чорнобриво
Нам старий сусідів бриль.
І калиною тією,
Що в ярочку, в тумані,
Освітив немов зорею,
Серце я на довгі дні.
І здавалося, що гору б
Легко зрушити було,
Як хлюпне червоний гороб
Ягід кетяги в село.
Мабуть, знав-таки я щастя,
Хоч капітю, як-не-як,
Бо ж стелилось буйнорястя
Після хуг та після мряк.
Ні, не можу без Поділля,
Без беріз у тім гаю,
Де визбирувано зілля
В теплім місяці маю.

¹ Свірочка — ялинка.

² Капітю — трішки.

ПРОЛЕТІЛИ РОКИ ВИХОРОМ...

Пролетіли роки вихором,
Та в душі — до них любов.
По черемуху за Сігорем,
Друже, підемо ізнов!
Додадуться, в серці тонучи,
Розхвильованість і щем...
Ніч і день — часу погоничі
Нам шумітимуть дощем.
Посідаємо на цементі,
Там, де, кажуть, був фонтан.
Де пливла перерва в лементі
Юних-юних косівчан.
Там оранжевою скибкою
Дині-зваби восени
Пахло сонце... А за шибкою
Клас був, повен таїни.
Повен світлого неспокою,
Літер тих, що в букварі...
Дітворою ясноокою
Ми були о тій порі.
Десь війна ще біла, гримала,
На Берлін ішли полки...
А у класі квітла примула,
Русі й чорні голівки
Нахилялися над партами,
Вчилися читання, лічби.
Й над книжками, щастя вартими,
Мрій злітали голуби.

Ми в сумках носили крем'яхи,
Олівці та чорний хліб.
За дорогою, прилеглою
До старезного садка,
За потрощеною цеглою
Погляд мій чогось шука.
Може, спаленої школи,
У якій не довелось
Чути дзвоника, відколи
Хиже полум'я звелось?
Може, вчительчиних кроків,
Що лунали в цім дворі?
Може, перших тих уроків
О далекій тій порі?
Небо, райдугою сяючи,
Обіцяло гожі дні.
І солодке "вуха заяче"¹
В травах марилося мені.
Все було, немов учора ще...
Сам я, русе хлопчення,
На баштан осінній зорячи,
Дині крав із куреня.
І ділив між друзів порівно —
Чи по скибці, чи по дві...
А для Насті для Григорівни²
Ніс я зошитки нові.
Двадцять літ, як мить, пролинули...
Школа дзвоником стріва.
Чом же, вчителько, покинули

¹ Рослина.

² Вчителька Н. Г. Онокій.

Все Ви, все? Німі слова.
Де могила на півметрика?
Я ж бо згадую про Вас
І про день, як проста метрика
Привела мене у клас.
Як у платті у квітчастому
Ви ставали до стола
Й не одному лобурястому
В серце усмішка текла.
Хлоп'яки біжать навзаводи —
Той же сад і стільки ж мрій...
Я б хотів гільце поставити
В школі вчительці своїй...
Не пустімо в трави лемеха,
Збережим і те, і це...
Зацвіта-шумить черемуха —
Духмянисте деревце.
Лободою вигаптовує
Травень плетиво стежин...
Біля школи початкової
Давніх весен зрине плин.
Пролетіли роки вихором,
Та в душі — до них любов.
По черемуху за Сігорем,
Друже, підемо ізнов!

ЗЕМЛЯ ВІТЧИЗНИ МИЛОЇ

Од яблунь райцентру удаль потекло
Знайомої річки блакитне русло.
Іду я із сином у щебеті зграй.
Моя це вітчизна, мій батьківський край.
Вінками барвистими вслала земля
Долину, де річка прозоро петля,
Де простір проміння ясне залило.
Тут мрійників щирих немало зросло.
Тут ніжних пісень я відкрив джерело,
Як літо рожеве в шипшинах цвіло,
Як теплого ранку вплели солов'ї
В закохане серце рулади своєї.
Як марево степу сріблив небокрай:
"Своєї вітчизни повітря вдихай".
Я щастя нового не стрів би ніде,
Якби не дорога, що в юність веде
Й шипшину пахучу на серце кладе,
Щоб довго було ще воно молоде.
Якби не дорога й не пам'ять про ті
Роки, що даються лиш раз у житті.
Од яблунь райцентру удаль протіка
Моя найдорожча у світі ріка.
І мов промовляє знайоме русло:
"Багато води в мене, друже, було,
Багато її у минуле сплигло.
Та сум хай не пада тобі на чоло:
Ти ніжних пісень тут відкрив джерело".
Нехай же його не змовка дивина,
Що пориви давні з новими єдна,
Щоб сонцем у травні бриніла струна
Про Гайчур, про Янчул, про Вовчу й Дніпро,
Про дня помаранчу й кленове відро.
Од яблунь райцентру удаль протіка
Моя найдорожча у світі ріка.

І хай не поверне усе, що було,
Що хвилями тихими вдаль одпливло, —
Я й нині захоплено згадую ту
Однолітків-друзів моїх доброту.
Я й нині закохано згадую ті
Мої одлетілі роки золоті,
Коли усміхались дівочі уста:
“Як гарно шипшина цвітінням хита!
Як гарно хмарини ведуть хоровод,
Задивлені в річку, у дзеркало вод!”
Тут нас, романтичних, немало зросло.
Тут марево степу здіймає крило
Й вінками барвистими вслала земля
Долину, де річка прозоро петля.
Іду я із сином у щебеті зграй.
І річка, і поле, і небо, і гай —
Моя це вітчизна, мій батьківський край.
Де хлюпали плавні, синіла весна,
В літа мої давні пошлю я човна —
І сонцем у травні озветься струна
Про те, що безслідно життя не мина.
Як радо віта степова сторона
На річці, що в затишній берег пірна,
Мене із синочком! О доле ясна!
Я п'ю тут повітря, мов келих вина,
І дихає щастям земля рутвяна!
Я спомин палкий у душі залишу
Про стежку зелену свого шпоришу
Ще й шпорами вдарю баского коня —
Нехай він ярами віки доганя.
Нехай переймає для мене він ті
Мої одлетілі роки золоті.
Я мрію і марю про обрії дня,
Якому лиш вітер та пісня — рідня.
Солодка і тиха озветься струна,
Що річка блискоче, що плине вона!

Запорізьке сонце знову піднялось,
Побратало ріки — Вовчу, Дніпр і Рось.

Освітило поле над Залізняком,
Розписало небо над Кармалюком.

Запорізьким дубом над Великий Луг
Нам шуміла воля, щоб розпавсь ланцюг.

Запорізьке сонце тихо виграє.
Тут до плес дитинство бігало моє.

Запорізьке сонце — то любов моя.
Омива тут волю вітру течія.

Запорізьке сонце знову піднялось.
Побратало ріки — Вовчу, Дніпр і Рось.

Очерет у плавнях, камінь та вода
Про козацьку долю всім оповіда.

БАТЬКО

I.

Пройде батько посивілий, тихий,
І грізний, і ніжний (так бува!),
Стрепенеться світ веселосміхий,
Прошумить задумливо трава.
Пройде батько. Шапкою і чубом
Нагадає здалеку себе.
Біла хата, двір з криничним зрубом,
Ще й музика, й небо голубе.
Продзвенить мій день — мов по тарілі
Молоточком жайворонок б'є.
Сміло вийде батько мій на ріллі,
У життя немислиме своє.
Чорногроззя кине барви ніжні
В чисті роси й медову траву.
І тоді, коли доспіють вишні,
Батько звістку принесе нову.
Пройде батько. Посивіє терен,
Найтепліші ягоди впадуть.
Через давній світ Миколин Джерин
Руки батька явір уведуть.
За червоним колесом у полі
Буде знов котитися життя.
В голубого степу видноколі
Всі шляхи ми взнали до пуття.
Пройде батько — посивілий, тихий
І грізний, як інколи бува.
Світ братів дзвінкий, веселосміхий
Десь над Россю коней напува.
Де стернею бродить птиця буслик,

Де радіє лисове чоло,
Пиріжки із вишнями у вузлик
Пов'язало батькові село.
Трактористи звать і скиртоправи,
Павутина літа одліта.
Батько візьме книжку без оправи,
Воду п'є, а книжки не чита.
Ніколи. Роботи в нього повно.
Комбайнерська стежка рік у рік.
Кожен серпень грає повнокровно,
Кожна осінь не пливе убік.
Все із нами теплими ланами
Урожайна хвиля розмовля.
Повертає батько із синами
З польового диво-корабля.

II.

Йде мій батько, груди не розхриста,
До землі десь вухо приклада.
Це його околиця райміста,
Це його і сонце, й череда.

Він тут бог. І жодна, мабуть, мука
Не могла не стишитись, бо він
Наслуха і череду, що мука,
І небес далекий тихий дзвін.

Сивий батько. Тиша урочиста.
Череда і річка оддалік.
І пливе, як правда світла й чиста,
Над землею дум його потік.

У душі то сонячно, то хмарно,
Бо душа — не поле й не соша.
Батько мій живе і жив немарно:
Вміє кривді дати одкоша!

Він один... О ні! Красу роботи
Тут людей плекає тисячі.
І не просять лаку й позолоти
Журавлі на батьковім плечі.

Розмаїтий світ, гостинні хати,
За хатами — поле вороне.
Капустини обрис пелехатий...
Мати в ній знайшла колись мене.

Де розкинувся привіллям вулиць
Мій райцентр над хвилями ріки,
Я лечу, з автобуса прибулець,
У обійми ваші, земляки!

МАТИ УКРАЇНО

Мати Україно,
Воли сторона!
Знову солов'їно
Голос вирина.

Я піду на луки,
Де ясна ріка.
Рве нитки розлуки
Мамина рука.

Я піду на води
У весни стрічках.
Розлилися броди
В тихих бережках.

Мати Україно,
Воле золота!
Знов шляху коліно
Глодом зацвіта.

Я піду на води
В тихих бережках.
Розлилися броди
Та й по всіх лужках.

Живе біля заводу
Вся батькова сім'я.
Там пив солодку воду
З колодязя і я.

У теплу ніч Купала
Там чаром дивини
Зоря полів упала
В пахучі полини.

Там день золотоустий
Сопілку підійма.
Там грім у хмари пустить
Гроза, що не дріма.

Там нам обом попутні
Шуміли вітерці,
Як перстень незабутній
Несла ти на руці.

Не раз мене повабить
Та мила сторона,
Яка й для тебе, мабуть,
Веселкою зрина.

Золотої мови
Ніжність не змовка.
Скине лід зимовий
Весняна ріка.

Буду я тримати
Півники в руці.
Усміхнеться мати
Променю в ріці.

В копанку знайому
День поставить снасть.
І мені з-під грому
Райдугу віддасть.

Закують зозулі
Над зелений гай.
Над луги заснулі
Попливе розмай.

Ластівками знову
Защебече даль.
І, як лід зимовий,
Одпливе печаль.

Буду я тримати
Півники в руці.
І розквітне мати
Щастям на лиці.

НА ЯРМАРКУ

Сміються айстри білі й сині
У косах дівчини з Бочан.
Вона, чукикаючи дині,
До себе вабить ярмарчан.

Та зашарілась, як до неї
Поміж рядами я пройшов.
“Пильнуйте мами тут моєї”, —
Пішла — скупитися немов.

Сюди й туди. Метка, як вітер.
Назад вертать ще не пора.
Вона з полив'яних макітер
Собі дзвенючу вибира.

Вона до рук червону бинду
В бабусі легко так бере.
Вона дівчат стріча деінде,
А в мене серце з жалю мре.

Та, певно, день хороший випав,
Коли між юрми ярмарчан
Він сонця пригорщу просипав,
Як мила дівчина з Бочан.

З далеких мандрів повертають птиці...

Лірика Василя Діденка... Перечитую його поезії, і знову й знову відзначаю їхню музичність, бадьорість, осонченість. І не має значення, якій події чи порі року, якому почуттю присвячується твір, в якому стані душі він написаний.

Ось картинка осені: в селі копають картоплі, збирають пізні помідори, десь чути гелгання гусей, а в глибині очей відбилось сизо-чорне поле... Небагато мажору, чи не правда? Та досить прочитати два останні рядки — “Будь славна, осене, повік За всі прості твої принади”, як враження змінюється на протилежне. Бо ж коли є що копати й збирати, селянам не до суму. Радісно на душі і авторові, і ту радість він прагне передати іншим.

Звідки все те? В “Листі до матері” В.Діденко пише:

*Спасибі, мамо, що навчила ти
Мене в житті любові й доброти
Що гарне все зуміла повісти
Про щедрий колос, яблуньок сім'ю,
Про гомін птиць у рідному краю.*

Різними за спрямованістю є поезії Василя Діденка. Є серед них твори, сповнені високого громадянського пафосу, є гострі публіцистичні. Та як “З далеких мандрів повертають птиці у край весни дзвінкої над Дніпром...”, так і він постійно повертається до теплої, щирої, життєстверджуючої лірики.

ЗАЦВІТАЙ, КАЛИНО

Миколі Сому.

Зацвітай, молода калино,
Серед тихого повесіння.
Чиста хвиля до тебе плине,
Обмиває твоє коріння.
Це ж тобі од вітрів не ламатись,
Білим цвітом шуміти над світом.
Соків свіжих в землі набиратись,
В осінь зрілістю пломеніти.
Неподоланому народу,
Україні моїй солов'иній
Над каміння, над сині води
Ти про щастя шуми, калино!
Це ж тобі у легенькі хати
Слати цвіту твого привіти.
Це ж тобі там, де ходить мати,
Виснуть ягіддям над граніти!

БІЛІ ПРОЛІСКИ

Всіх вітає з березня початком
Сніготалу сива каламуть...
У фуфайках із села дівчатка
На базарі квіти продають.
Я підходжу тихо і несміло
І "гостей" в корзині пізнаю —
Проліски сміються біло-біло,
На світанку зірвані в гаю.
У дівчат запитую: по чому?
А губами вже біля квіток...
Так мені схотілося додому...
І пробіг по тілу холодок.
Може б, довше мучила тривога
І тягло все більше до села,
Коли б ти не вийшла із-за рогу
І у мене квітів не взяла...

Впали зорі на долину
В білі хвилі течії.
Коло броду, коло млину
Заколисують калину
Срібномовні солов'ї.
Чом не вийшла, чом не стала,
Не спинилася між трав?..
Чи тебе, як цвіт ламала
І до мене вийти мала,
Соловей заколивав?!

На землю яблука рум'яні
Скида розгойдане гілля.
В легкому сизому тумані
Біліє гречка звіддаля.
Степ дише теплою ріллею
І ароматом буйних трав.
Простую рідною землею,
Яку навіки покохав.

Весняний грім колише небо,
Дощем сивіє далина.
А свіжий вітер мчить із степу,
Мені сорочку напина.
По рівчаках і по калюжах
Бреде весела дівтора
Й зелені зав'язі із груші
У мокрі пригорщі збира.
На щастя їй веселка в небі
Барвисте лоно вигина,
А свіжий вітер мчить із степу,
Мені сорочку напина.

Здіймають куряву корови,
Що повертаються з полів.
І вечір запахи медові
В повітрі теплому розлив.
Гілля акації біляве
Хитають хвилі вітрові,
Біжать у поле й шепеляво
Про щось нашіптують траві.
І сходить місяць круторогий,
Холодне сяяво ллючи...
Спочити хочуть руки й ноги...
“Пугу-пугу”, кричать сичі.

ЛІТО

Солов'ї в калині віддзвеніли,
Свіже літо в вікна загляда.
“Добрий ранок! Ягоди доспіли!”,
Гне гілки черешня молода.
“Гулі-гулі”, зернами зі жмені
Манить братік сизих голубів...
З ним піду я по стежках зелених
На луги, що змалку полюбив.
Гріє сонце тихе та ласкаве,
П'єм солодку воду із криниць...
На суху розкидану отаву
Залюбки попадаємо ниць.
Потім — річка, хвилі і каміння
Та весела гола дівтора...
Віддзвеніли солов'ї в калині,
Здрастуй, літа лагідна пора!

В селі копають картоплі,
Зривають пізні помідори...
Проносять пісню журавлі,
Не по-осінньому бадьорі.

Десь чути гелгання гусей,
Таке сумливе й неповторне.
А в глибині моїх очей
Відбилось поле сизо-чорне.

Коротким дням ведеться лік
Недорогого щастя ради...
Будь славна, осене, повік
За всі прості твої принади!

В білих конваліях тоне в гаю
Стежка в загублену весну мою.

Думи і серце із ними злились.
Тут я коханою марив колись.

Тут мені вітер про неї шептав.
Тут я в зозулі про літа питав.

Тут між гілками співав соловей
Пісню про чари блакитних очей.

Тут мені тіні хитали про те,
Що у євшані любивцвіт росте.

Тут мого серця бриніла струна:
Хто не кохає, той щастя не зна.

В білих конваліях стежка в гаю
Кличе далеку весну мою.

Задумався ранок про айстри в саду,
Про сивої осені одіж руду.
Про цноту дівочу, про смуглість колін,
Про вулички тихої злото й кармін.

Задумався в німбі, в серпанку вогню
Про миті-хвилини, яких не спиню.
Та винесли казку цямрини старі —
Води дзвонкової в кленовім відрі.

Та очі всміхнулись: “До двору заскоч,
Собі голови не суши, не мороч.
З дитячого літа на тебе я жду”.
Задумався ранок про айстри в саду.

Плодами червоними яблуня снить,
Старенька бабуся під нею сидить.
Старенька бабуся на темнім стільці.
І щідяться сонця рідкі промінці
На зморщені руки, на смуток чола,
На рідную вроду, що цвітом цвіла.
В очах — мов туману хитання густе...
На вечір схилилось життя золоте.

ЗИМОВЕ

Тільки білий світ настане —
Карих коней пожену,
Посаджу тебе на сани,
В шубу ніжки угорну.

У поля тебе везиму —
Там, де хуга б'є крилом,
Щоб любила ти цю зиму
В шатах, вишитих сріблом.

Щоб ходили ми з тобою,
Наче пара голубів,
Загадковою тропою
Між запушених дубів.

Щоб у хашу ялинкову
У мережках зимових
Ти внесла співучу мову
І веселий, щирий сміх.

Мов калини кущ багрянйй,
Вечір звисне вдалину...
Посаджу тебе на сани,
В шубу ніжки угорну.

Молодих пісень вестиму
Там, де хуга б'є крилом.
І вогонь, що в гонах блима,
Враз обернеться селом.

Де синиці — сині птиці
Припадають до вікна,
Просять дати їм пшениці —
Янтаристого зерна.

НАДІЯ

Коли над землю в грудневій імлі
Сніжинками крутить завія —
Я знову пишу на зимовім сріблі
Ім'я твоє миле — Надія.

Коли від осмути немає порад —
Зі мною лишається мрія,
І слід півзаметений кличе у сад,
І губи шепочуть: Надія.

Коли мені вітер співучий несе
Про тебе хоч вістку єдину,
Я думаю: десь на близькому шосе
Тебе, найдорожча, зустріну.

Коли під пухнаті сховають брили
Дерева зажуру і втому —
Я все, чим багаті скарбниці землі,
Віддам за усмішку знайому.

Коли діаманти й рубіни до ніг
Просипле рука чародія —
Я виберу долю на тій із доріг,
Якою ступає Надія.

Коли мені перстень віддасть залюбки
Далека, незнана красуня —
Гроза наді мною підніме вінки
Й докотить до тебе розлуння.

ЛИСТ МАТЕРІ

Якийсь такий задуманий стою,
Про тебе, мамо, спомини сную,
Кладу на серце усмішку твою.
До тебе сам горнусь, неначе цвіт,
Хоча мені уже й за тридцять літ.

Душею в мрії лину до селян,
Що цілий вік орали чорний лан,
Щоб хліба скибку їм послав талан.
Щоб тихий скрип ворітечок-воріт
Вплітався, як пісня, у весняний світ.

Спасибі, мамо, що навчила ти
Мене в житті любові й доброти,
Що гарне все уміла повісти
Про щедрий колос, яблуньок сім'ю,
Про гомін птиць у рідному краю.

Мені тепер далеко до Бочан,
До Сігоря, до наших вуличан,
Та ручки звів до мене син Іван —
І я несу кирпате і смішне,
Як батько мій носив колись мене.

Твоїх пісень прочується луна.
А в тебе, мамо, зморшки й сивина.
Моя колиска — де тепер вона?
Бере дружина миле і смішне
Отак, як брала ти колись мене.

Спасибі, мамо, що навчила ти
Мене в житті любові й доброти,
Що гарне все уміла повісти
Про степу синь, про соняхів ряди,
Де ми росли з роси та із води.

ЧЕРЕМХА

Зацвіла понад синь-оболонями,
Щоб не вірив я в горе-бїду.
Перешумлює ніжно сугроннями —
У росі, у пороші, в меду.

І під клекоти цвіту намрілося,
Що мені не зустрїть гїркоти,
Коли віть до плеча нахилилася,
Повна сонця, снаги й доброти.

І нехай там деінде говорено:
“Що із неї? Ні лат, ні стропил”, —
Од її вузловатого кореня
Білокрилля зачерпує сил.

Білокрилля не з тїнню цибатою —
То пелюсток хмарини малї.
Де впадуть — ряснотою лапатою
Буде вишито одїж землі.

І мені для сїльської околицї,
Для веселих і ніжних дївчат
Зажадалося в хатї на сволоцї
Начїпляти з росою гїллят.

І отак у рябому картузику
За тесовї далекї мости
Під суцвїть зачаровану музику
Світлі гони, як стежку, пройти.

...Синїй вечір стрїчками червоними
Виграє в променястїй імлі.
І воркує черемха сугроннями
На днїпровській співучїй землі!

Хилить яблука червоні
Вересневий тихий сад.
На оранжевім осонні
Кличу літо я назад.

І верта воно до мене
Поза стежку, поза тин:
Одежиннячко зелене
В срібнім блиску павутин.

Простяга тугі долоні
Літо-літечко мені.
В рутвяній його короні
Сяють зорі, як вогні.

І мала для нього скруха.
Що от-от поллють дощі,
Що не всяк його послуха
Не ходити у плащі.

Літо стало на осонні, —
І йому, як брату, рад.
Кида яблука червоні
Вересневий тихий сад.

Крону з кроною посплітано,
Листом шепчуться дуби.
Золоті томи прочитано
Сурмачів дзвінких доби.
В ночі, квітчані розлукою,
В дні, опалені вогнем,
Бути, — стверджувалось мукою, —
На коні, не під конем!

Із добром добра не сварячи,
Йдуть поети в майбуття.
І на мене дише гаряче
Їхне буряне життя.
З труду власного, із кореня
Заповітної землі
Підвелись вони, щоб творення
Час підносив на крилі.

В пору осені черленої,
В пору синьої весни
З хвили рідної, пісенної
Сил набралися вони.
Щоб себе віддати часові,
Молодим його вітрам,
Довірялися Тарасові
Й ніжним дітям — школярам.

Із добром добра не сварячи,
Йдуть поети в майбуття.
І на всіх нас дише гаряче
Їхне буряне життя.
Крону з кроною посплітано,
Листом шепчуться дуби.
Золоті томи прочитано
Сурмачів дзвінких доби.

Білі яблуні! Вдарте об хмари
Молодими руками весни.
Я натхненням дзвінким не одмарив,
Не забув я про щастя човни.

Під рожевими хвилями цвіту —
Дні юнацькі, минуле моє.
Та й сьогодні з любов'ю до світу
Йду туди я, де сонце встає.

Де життя мого ранок бадьорій,
Де од відер дзвенять криниці.
Лине вітер крилатий, прозорий
І лоскоче мене по щоці.

І далекі омріяні гони
Стеле квітень над чорну ріллю.
І не зна про обмежень кордони
Дух степів, що його я люблю!

Не віддам я ніколи й нікому
Молодої моєї весни.
Плине час у руслі гомінкому,
І до щастя веслюють човни.

Де поле снігом крилось біло,
Зими здіймалося крило, —
Землі-красуні чорне тіло
У лоно просторів лягло,
Пташиним співом задзвеніло
Нової провесни срібло.

Нехай ви змалку звикли чути,
Як березневий день іде,
Його цілющої отрути
Не оминути вам ніде,
Бо він приносить повів рути,
На серце промені кладе.

Бо він дитячу милу зграю
З домівки вимете за мить.
Нехай малечі вітер гаю
Про землю квітчану шумить
І розлива до виднокраю
Далеких марев оксамит.

Не зможе холод побороти
Ясної провесни тепла,
Коли в найменшої істоти —

В мураха сила ожила,
Коли всіх злигоднів супроти
Підвівся паросток зела.

Коли в полях солодка праця
Несе пробудження землі.
Коли не можуть не злітаться
До рік веселих журавлі.
Коли ми й далі будем зватися —
Свого щастя ковалі.

Нехай гаї застеле шумом
Прихід співучої весни.
Нехай селянським щирим думам
Віддячать золотом лани.
Нехай до верб, що снили сумом,
Веслують радості човни.

Червоне літо, любе літо
Несе трояндову зорю.
За все, що серцем пережито,
Я дням весни не докорю.

Вони одлинули — й немає
Тепер ні пролісків, ні сну.
Над нами червень піднімає
В цвіту акацію рясну.

Я знав, що мить така настане,
Коли про щастя заспіва
Це пелюстків життя багряне,
Ця синь, цей вітер, ця трава!

У тебе в променях зіниці,
Ранкує червень у гіллі.
Червоні літа полуниці
Уже доспіли на землі.

Понад усі дива коштовні —
Вінок у тебе круг чола.
Весна із відрами уповні
Дорогу літу перейшла.

ПОДРУЗІ-ОДНОКЛАСНИЦІ

Дев'ятий клас... До чого звичне все тут!..
Шумить висока липа за вікном.
Ми вдвох з тобою пишем стінгазету
За голубим учительським столом.

Легкий вітрець купається у листі,
Вихрять волосся наше в тишині.
А ти стоїш у платтячку барвистім,
Як мавка та, всміхаєшся мені.

І вже чомусь гарячий серця шепіт
У грудях я втаїти не втаю
І на столі із віршами про тебе
Кладу рукопис — книжечку свою.

Зітхнула ти... І вся розхвилювалась,
І просиш: "Дай додому почитать".
А я дивлюсь на пліч твоїх овали,
Мовчу й не знаю, що тобі сказати.

Легкий вітрець купається у листі,
Вихрять волосся наше в тишині.
А ти стоїш у платтячку барвистім,
Як мавка та, всміхаєшся мені.

Дев'ятий клас... До чого звичне все тут!..
Вліта в вікно знайомий липи шум...
Беру я в руки нашу стінгазету
Й кажу тобі, що вдома допишу.

Я знаю, що нахмурені
Хвилини одлетять,
Де вітру тони буряні,
Де рейки цокотять.

Я знаю, що поселиться
У кожного в душі
Любов, яку метелиця
Сікла на шпориші.

Сікла в діброві й березі
І в тихому саду.
Як проліски у березні,
Я слід її знайду.

По приторку гарячому
Вузьких її долонь,
По голосу тремтячому
Згадаю той вогонь,

Що палить нас, вимучує
І жити не дає,
Що ласкою напучує,
Розпукою стає.

Любов — мов та вербиченька,
Що в жовтні обліта...
Збіга мені із личенька
Сльозина золота.

З далеких мандрів повертають птиці
У край весни дзвінкої над Дніпром,
Де йде любов од світлої криниці,
Щасливий збіг приплескує відром
Тобі самому і твоїй дорозі,
Що пролягла крізь молоденький сад,
Щоб знову дні устали синьогрозі
Й чотири літа попливли назад.

Нехай нема й не буде в когось віри
Твоїм рядкам — розхлюпанам, як став.
Та сам ти, друже, непідкупно щирий,
Вітрило чисте по собі зостав.

Оддай усе — не тільки днів краплину,
А й серце власне любощам святим.
Нехай весна і чари дивоплину
Тебе малюють вічно молодим.

Гукне любов притишено і тепло —
І стрепенеться все в тобі до дна.
І сплеск весла, і ніжних мрій переплин
Вінком надії сповила вона.

І все, що мав ти й матимеш, не вартє
Її осмути і її сльози.

О дні весняні, радість обезхмарте,
О коню гордий, сонечко вези!

Нехай завжди в щасливій колісниці
Коханий погляд кидає вона.
З далеких мандрів повертають птиці,
Й Дніпро цвіте, як небо, як весна.

ПОМЕРЕЖ МЕНІ, МИЛА, СОРОЧКУ

Помереж мені, мила, сорочку
У червоні і чорні квітки,
Щоб сплелися у щастя віночку
Наші долі на довгі роки.
Щоб мене і любистком, і хмелем
Обвівало просте полотно.
Щоб ішов молодим і веселим
Я з тобою в житті заодно.
Щоб ніяка мальована зваба
Не затьмила твого ім'я.
Щоб і в жовтні, подібно до граба,
Кликав барвами провесінь я.
Щоб хотіли у час передзілля
Ми фіалки в гаю віднайти.
Щоб до нас на хороше весілля
З рушниками ішли старости.
Щоб у мові твоїй і розмові
Мені голос твій солодко пах.
Щоб мені од твоєї любові
Голубішало небо в степах.
Помереж мені, мила, сорочку
У червоні і чорні квітки,
Щоб сплелися у щастя віночку
Наші долі на довгі роки.

Одежу білу скинула зима.
Блискучим плином річечка сміється.
Підсохла грудка вже на порох третється,
Пташині зграї око перейма.

І хоч іще зозулям не кується —
Інакше світ, інакше серце б'ється!

Рілля крилом над тирсою хитнеться.
То ворон-степ на пагорбі дріма.
Ще мить — і вітер пружно стрепенеться,
Покотить світлу хмарку легкома.

Одежу білу залиша зима,
Весні усе довкола віддається!

До квітня хвиль, до шумів травня йдеться.
Земля пахуча пригрівок прийма.

Був срібний лід, а вже його нема.
Глибока далеч сонечком сміється,
Метелик снігу квіткою здається.

Закрапав дощик — швидко він минеться.
Щасливо й тепло річка розіллється,
І стане день, як молодість сама!

Рілля крилом розкинутим хитнеться,
Що ворон-степ на пагорбі здійма.
Одежу білу скинула зима,
Весні усе довкола віддається.

Хату полагодить сніг-сиволятько,
Вікна червоні — зиміє всерйоз.
Шляхом широким перейде, мов батько,
Шапку на вуха натягне мороз.

Здрастуйте, синьї тихої казки
Усміхи й слово — хлоп'ята малі!
Десь там цепів задрижать перебрязки,
Добре телятам зимою в теплі.

Тиша ударить срібно, мов келих,
Лід на ріці дівтора полама.
Буде ходити по селах веселих
Дівчина ніжна — рум'яна зима.

Вибілить хату сніжок-сиволятько,
Широко в гони піде луна.
Десь від городу свіжо, мов батько,
Вітер гукне з кучугур пацана.

Хлопчику мій золотий, ніжночубий!
Знаю несховану радість твою.
Дай поцілую знов тебе в губи,
Дай біля тебе повітря поп'ю.

Десь там дівчата гукатимуть:
“Катько!
Чуеш, на сани, на лижі пора!”
Шляхом широким перейде, мов батько,
Срібний мороз. Оживе дівтора.

Троянди кущ, троянди кущ —
Червоний і духмяний.
Як любо до зелених пуц
Прийти у день весняний!

Дзвенять навколо солов'ї,
Блищать краплисті роси.
Прозоро дихають гаї,
Берізок мають коси.

Троянди кущ — твоя любов
Зітхає пелюстками.
Веселий вітер перейшов
Співучими стежками.

Дзвенять навколо солов'ї,
Туман росою плаче.
Цвітуть сподіванки мої,
Душа цвіте неначе.

Троянди кущ — твоя любов
Підноситься багряно.
І десь далеко од дібров
Завмерло фортепіано.

Троянди світяться в росі,
І тихий цвіт конвалій
Сказав, що радість на часі,
Що зник танок печалей.

Червоним тоном готить
Троянд палахкотіння.
І горлик між дубів летить
У світле перетіння.

ОСІННЯ СТЕЖИНКА

Лірична поема

Між травами шовковими
Стежинка пробіга.
То кіньми, то коровами
День мріє з-за стога.

Небес прозорим чаром
Дзвенить полів краса.
Баштани понад яром
Обсипала роса.

Із срібними авоськами
Літають павучки.
Горіхами волоськими
Вистрілюють садки.

Дерев зелених батько
Уранці не застав:
Їх жовтень-перелатько
В руде перелатав.

Пливе журба із криками
Пташиних пізніх зграй,
Та повними засіками
Розлився урожай.

В полях затихли коси
Й перегуди машин.
Цілує неньку-осінь
Її середній син —

Цікавий перелатько,
Якому залюбки
Віддав мій рідний батько
Червінці й п'ятаки,

Щоб викупив той долю
В холодної зими,
Як буде повз тополю
Летить вона саньми.

А зараз літо бабине
Ще водить перезву.
Й кавун лице пошкрябане
Ховає у траву.

І сонце, як ніколи,
Рум'яне й молоде
За дітками до школи
З портфеликом іде.

А, може, й не з портфеликом?
Привиділось, мабуть.
Журавликом-веселиком
Співа осіння путь.

Жоржин краса червона
Схилилась на тини.
І кличе світлий дзвоник
У чари тишини.

Ще жовтими каштанами
Приникший сад метля.

Та вогкими туманами
Зітхає вже земля.

Красуня — осінь тиха
Підкралась до двора,
Щоб їй дала горіха
Весела діввора.

Хлоп'ята ловлять заєньку,
Їм люба стежка ця,
Де батько вів у стаєньку
Баского жеребця.

Наїджена до блиску
Дорога у степу
Шепнула про колиску,
Про долю нескупу.

Зустріне свято хата —
Озветься доброта.
Пригорнеться до тата
Голівка золота.

Із ферми він бідонами
Все возить молоко...
Пливи поза шаблонами,
Пісень моїх ріко!

Він сам, без академіка,
Втямкує дочиста,
До чого тут полеміка
І лірика густа.

Зустріне свято хата
Пахучим пирогом.
Учився грім у батька
Червоним батогом.

Барвистими убрусами
Навколо степ цвіте.
Над ніжними бабусями
Вже осінь лист мете.

І жовте, і зелене
Попадає у сніг.
Та вся надія в мене —
На батьківський поріг!

Співає день про молодість,
Про тихі небеса.
На вітрі і на холоді
Вогонь не погаса!

Дзвінкий прозорий келих
Здійма доби рука,
Братів моїх веселих
За спільний стіл гука.

Весною солов'їною
Покличе світлий гай
Дітей од льоду-інею
У радості розмай.

Морозу квітка снігом
Упала на поріг.
Запахла стежка бігом,
І коней день запріг.

Здрастуй, мамо у клопотах вічних,
У доброті, у пісенному слові.
Я тобі шлю з-під гілок новорічних
Теплу краплину любові.

Там, де, як зміїща, сунули танки,
Там твої, мамо, встали світанки.

Скільки лягло в нас доріг узбічних,
Тих, що велику почать готові.
Ми у металі, в роках історичних
Квітли мачинами крові.
Скільки днів у мотивах ліричних
Квітли гаї проліскові.
Я там не ставлю знаків окличних,
Де шелестять твої трави шовкові.

Здрастуй, мамо у клопотах вічних,
У золотому, як пісня, слові.
Бачиш сама ти в хуртечах зустрічних
Наші когорти білоголові.

Пахне ніжніш від цукерок фабричних
Сніг — прометок у діброві.

Там, де, як зміїща, сунули танки,
Там твої, мамо, встали світанки.

Там, де бойовищ печаль забута,
Там твоя, мамо, синіє рута.

Червоним чорнилом написано: мак.
А чорним чорнилом написано: грядка.
І ходить долиною вітер-козак,
І травневі сниться забута колядка.

Червоне чорнило виводило: січ.
А чорне чорнило виводило: ніч.
І грушу у полі — загублену, дику,
Несла нам зоря з полинів Чортомлику.

Червоним чорнилом писали: вогонь,
А чорним чорнилом писали: земляця.
Заждались матусиних ніжних долонь
Сніпок золотий і холодна криниця.

Червоним гарапником били громи,
Сирицею чорною — люта нагайка.
Та Хмелева слава ішла між людьми,
Як воля України, як меч Наливайка!

Червоними квітами дихає мак,
Стежина — росою, любистками — грядка.
І ходить долиною вітер-козак,
І травневі сниться січнева колядка.

МАТЕРІ

Соколям не зови мене, мамо, —
То лиш пісня цього вимага.
Пожури мене краще казками,
Де Телесик і Баба-Яга.

Зичиш синові світлої долі,
Руки ж схожі твої на ріллю.
От за них у всесвітнім роздоллі
Я тебе і найбільше люблю.

Серце вабить твій голос, як мрія,
У яким би не був я краю.
Ти кривульками пишеш: “Марія”,
Занедбавши гризоту свою.

Пригадаеш обличчя хороші
Та й метнешся: робота не жде.
Сподіваєшся в двір листоноші,
Ніжні думи твій смуток пряде.

Соколям не зови мене, мамо, —
То лиш пісня цього вимага.
Мені сниться твій профіль так само
І твоя півциганська смага.

Братові Миколі

Десь далеко в далях —
Брат, його весна.
В снігу білих шалях
Вишня не одна.

Не верта минуле,
Брат помер давно.
Тільки в серце чуле
Стука імено.

Золоте навіки,
Як дитячий світ.
Не мілють ріки,
Не вмирає цвіт.

То хороший звичай —
Згадувать літа.
Цілував я тричі
Братові уста.

Цілував я знову
Щоки і чоло.
Вдруге сороковий
Стріть не повезло.

Учительці

Любові Іванівні Міщенко

Там, де вчительчині кроки
І гусей сріблястий крик,
Сяли нам чудові роки,
Щоб любов була навік.

Був у п'ятім я і в шостім,
Наче квітка у вінку,
В товаристві нашім простім,
Що скорялося дзвінку.

Що всідалося за партами,
Чуло днів швидку ходу,
Понад контурними картами
Клало прорість молоду.

Там, де вчительчині кроки
І гусей сріблястий крик,
Сяли нам чудові роки,
Щоб любов була навік.

За морозами суворими
Усміхалася весна.
Швидко ми про це говоримо,
Та ще швидше час мина.
Там, де школа наша біла,
Де великий парк і сквер,
Наша молодість дзвеніла,
Як дзвенить вона й тепер.
Ні, не Муза Фортеп'янівна
Піднімала словом клас.
То ішла Любов Іванівна —
Наша вчителька до нас.

Я знову згадую про матір,
Про осяйні поля весни,
Про ту ріку, де в срібний ятір
Ще вірять ніжні пацани.

Про пору милу, давню, ранню,
Коли я був також пацан,
Похожий на синочка Ваню,
Що тільки в школі він Іван.

Що тільки в школі він як вітер,
А біля мене — янголя.
З найкращих слів, з покірних літер
Любов до нього промовля.

Русявий чуб, неначе в мене,
Усмішку стріпують уста.
І очі шлють тепло натхненне,
Бо в них відбилась доброта.

Крилатих пісень ластівками
Вкраїна летить над віками.
І п'є із дзвінкого вкраїнства
Світання криниця дитинства.

Приімлений сонцем чорнозем
Довірливо стелиться в ноги.
Скоряються серце і розум
Безмежжю людської дороги.

Вона почалася од хати,
Яку я й тепер пам'ятаю.
Велике то щастя — вдихати
Повітря коханого краю.

Велике то щастя — сходити
Ту землю, що змалечку рідна.
Блискоче крізь вітер і віти
Блакить України погідна.

Пташиними крилами в льоті
Вітається пісня зі мною.
Гаї, що уже в позолоті,
Ізнову цвістимуть весною.

І, ранкові руку подавши,
Я сонячні струни торкаю:
“Я з вами всім серцем назавше,
Степи мого рідного краю!”

Її зовуть Марія.
То мати золота,
Душі моєї мрія
На всі дзвінки літа.

Вона стріча усюди
І лютих, і святих.
Її грім упав на груди
І досі не затих.

Візьму слова оті я,
Де вітер проліта.
Ім'я легке Марія
Дзвенить через літа.

КОРА

Порепана чорна дубова кора
Століттями тихе проміння збира
І людям дарує живі кольори
Гілок богатирських, що виснуть згори,
Подібних до батькових струджених рук.
Нехай над гілками не крякає крук.
Нехай блискавиця не кида вогню
На темну діброву — усі ми за ню
Встаєм непохитно в годину негод,
Щоб вітам шуміти не день і не год.
Безсмертного дуба весела кора
Століттями слави проміння збира.
І крок полководця, і гомін шатра —
Усе вона знала. Ї тепер не вмира:
“Ще дуб не схилився, й мені не пора
Прощатися з краєм, де з хвилі Дніпра
Козак-запорожець віки визира”.
Це роки зорали її, мов плуги.
Та люди повз неї ідуть, як боги.
Задумалась тепло рілляста кора,
Що сила у неї іще нестара.
І там, де кіннота у битвах процокала,
І там, де на посуді квіти зійшли,
Вона виглядає із вічності сокола,

Що віченьки в нього козацькі були
Та був іще русий обвітрений чуб.
Казали про нього: “Козак-вітролюб.
Козак-одчаюка.
Нетяга. Мамай”.
Отам он, де лука,
Стріляв він із лука
У коршуна-крука:
— Чайчат не займай! —
Заходив у дворики
Там он і там он.
Писали історики:
“Чорт — не отаман!”
Порепана чорна дубова кора
Століттями слави проміння збира,
Щоб ті, що од плуга, од кіс і грабель,
Знялися до сонця іще на щабель.

В калюжі — сонця полиски...

Всього дві збірки віршів для дітей вийшло з друку за життя поета. Але скільки в них любові до маленьких читачів, скільки непідробного тепла!.. Ці коротенькі поезії і повчальні, й розважальні, й виховуючі. Їхня виховна роль підсилюється не тільки простотою викладу, милозвучністю й співучістю, а й тим, що автор говорить з дітьми, як з особистостями.

Проте діти залюбки прочитають не тільки вірші із “Степовички” та “Берізки” — так називаються збірки. Думається, їх не залишать байдужими й ось такі рядки:

*А зараз літо бабине
Ще водить перезву
Й кавун лице пошкрябане
Ховає у траву.
І сонце, як ніколи,
Рум'яне й молоде
За дітками до школи
З портфеликом іде.
Жоржин краса червона
Схилилась на тини.
І кличе світлий дзвоник
У чари тишини.*

Багато віршів для дітей поет написав уже в зрілому віці. Але й тоді він пам'ятав своє дитинство. Тому вони в нього такі щирі

КОЛИ ТЕПЛО ВЕРТАЄТЬСЯ

Тієї, що у березні,
нема на річці криженьки.
Кульбабки жовті в березі
росою миють ніженьки.

Весна дзвенить, весна гуля,
вкриває листям пагілля.
Весна зими не слухає,
погожим вітром дмухає.

Метелик — наче квіточка
Він — ранній вісник літечка.
Нехай йому літається,
коли тепло вертається.

ДЕСЬ ПОДІВСЯ ПРОЛІСОК...

Десь подівся пролісок,
та весні не край, —
знов зозулі голосом
закукував гай.

Галявину виткали
сонця промінці.
І торкає квіткою
вишня по руці.

Вітер поміж кленами
грає в сопілки.
Косами зеленими
мають берізки.

КРАЙ ГОРОДУ ВИШНІ БІЛІ

Край городу вишні білі
наробили заметілі —
розметали пелюстки.
Понад луки, понад поле
поспішають бистрі бджоли
мед збирати залюбки.

Я беру тоненьку гілку.

А вона:

— Пусти, Васильку, —
так почулося мені, —
не ламай мого цвіту:
скоро-скоро бути літу —
вродять вишеньки смачні.

СТЕПОВИЧКА

Промайнула темна нічка,
зорі зсипала за тин...
І Ганнуся-степовичка
поспішає до машин.

А з машинами — на поле:
до комбайна, до пшениць,
де видзвонюють навколо
голоси веселих птиць.

Де вода така солодка
у холоднім джерелі.
Де і колос, і волотка
пахнуть соками землі.

І Ганнуся:
— Здрастуй, чебрик!
Гарно вмієш ти цвісти. —
Зачерпне води у чебрик —
татусеві понести.

Хоч вона ще невеличка,
та, мов ластівка, прудка, —
загоріла степовичка,
комбайнерова дочка.

ВУДКАРІ

У затінку над річкою,
де сокори старі,
хвилюються-бентежаться
хлоп'ята-вудкарі.

То візнуть в руки вудлища,
то випустять із рук.
— У мене щука клюнула!
— А в мене коропчук!

Говорять — не вгамуються,
і кожен риби жде.
— А може як закинемо,
сомище попаде?

ЙДИ ДО МЕНЕ, ЗАЄЧКУ

Йди до мене, заєчку,
дам тобі куфаєчку,
і штанці, і рукавиці.
Не гуляй по сніговиці.

Он лисиця скоком-боком
подалася через поле.
Он вовчище хижим оком
озирає гори й доли.

Хочу я, щоб не попався
ти лисиці й вовку в зуби.
Настрибався, наблукався,
з'їж морквину, любий!

З НОВИМ РОКОМ!

Білий сніг летить у простір.
Золотих листків нема.
Це до нас прийшла у гості
молода, як цвіт, зима.

— З Новим роком! З Новим роком! —
Дід Мороз, привітним оком
підморгнувши дітворі,
став з ялинкою в дворі.

З подарунками торбину
перекинув через спину.
Здрастуй, криго синіх рік!
Здрастуй, свято Новий рік!

Білий сніг летить, як пух,
на ялинку, на кожух,
на обличчя, на чоло,
щоб нам радісно було!

ПІСЛЯМОВА

Ось, шановний читачу, ти й перегорнув останній аркуш збірки творів гуляйпільця за походженням, подолянина й киянина за місцем здобуття освіти й щирого українця за характером і переконаннями Василя Івановича Діденка. Не знаю, яке чи які враження вона полишила по собі, але щиро зізнаюся: укладаючи її, я не прагнув відібрати найкраще з написаного поетом, починаючи з майже дитячих років, а дбав про те, аби показати його саме таким, яким він був насправді. Бо ж людина, як відомо, найповніше розкривається у її справах. Хоча, відверто кажучи, до збірки не увійшло, мабуть, і сотої долі виплеканого Василем Діденком за неповних сорок років творчого життя.

Як і в кожного митця, були у Василя Діденка злети й падіння. Одні з його творів відзначаються високою майстерністю й самобутністю, інші, особливо з ранніх, є наслідуваннями чи переспівами відомих поетів, зокрема, В. Сосюри та С. Єсеніна. Але попри все те в українській літературі він зайняв особливе, тільки йому притаманне місце. І цього не може заперечити ніхто.

Не відразу Василь Діденко визначив сенс свого життя й поетичної творчості. Але вже у творі “Назавжди відмарив я жар-птицями...” (“Під зорями ясними”, РП, 1961) читаємо такі рядки:

*До писання тоскного, рожевого
Не шукаю нині я доріг.
Дай но, музо, тембру металевого,
Щоб звучати буряно я зміг!*

Дуже нелегка випала доля поетові. Не склалося особис-

те життя. період розквіту його творчості припав на часи, коли після певної відлиги знову почалося гоніння на розкату думку, на оспівування української самобутності та звеличення української мови — згадаймо хоча б, як в офіційних колах було зустрінuto роман О. Гончара “Собор” чи скільки перешкод довелося долати О. Довженкові або перепиті навколо створення на Хортиці в Запоріжжі музею козацької слави. Але Василь залишився вірним своєму кредо. У пристрасно-му вірші “Боротьба” (“Дивосвіти любові”, “Молодь”, 1969) він пише:

*Охочих легко вік прожить — багато,
А ти себе в ці шати не ряди.*

.....
*Лиш боротьбу вважай за справжнє свято
І лиш у ній гартуй себе завжди.*

Здавалося б, після таких заяв у творах поета замість милозвучних мелодій скрипок та сопілок мав зазвучати грім барабанів та літавр. Але він пішов іншим шляхом. Замість голих, хоча й звучних декларацій, Василь Діденко прагне поетичними засобами все глибше розкривати велич рідної Українки та її працелюбного, талановитого народу. Суворо й вимогливо ставлячись до мови своїх творів, поет уміло показував її неосяжні можливості, милозвучність і принадність. А таке дається тільки справжнім майстрам.

Писати про Василя Діденка можна ще дуже багато. Але я особисто хотів би зупинитися лише на такому.

Як уже зазначалося, з-під його пера вийшло дуже багато творів — скільки точно, не знає ніхто. Читачі ж, навіть найпалкіші прихильники творчості поета, знайомі лише з незначною часткою їх. Чому?

Відповісти на це надзвичайно важко. Але особисто я

однією з причин того вважаю надзвичайну скромність поета. Він не “пробивав” своїх творів у редакціях особисто і не вдавався заради цього до послуг знайомих (а часто й незнайомих) впливових посадових осіб, як те робив багато хто з тих, що пробивали собі шлях до Парнасу. Він просто заходив до кабінету, подавав кільканадцять списаних вручну чи віддрукованих на машинці аркушів і говорив: “Ось приніс. Подивіться, може що відберете...”

Більше долею принесених, а тим більше, надісланих поштою, творів він не цікавився. І коли навіть нічого не було надруковано, претензій не висловлював.

Виняткова скромність у ньому вживалася з величезною вимогливістю до самого себе й відповідальністю перед читачами. Мені довелося гортати контрольні відбитки кількох збірок. Рідко який з творів, уміщених в них, попередньо відредагованих автором і редактором, не зазнав додаткової правки.

...Василь Діденко над усе любив Україну, а в ній — рідне Гуляйполе. Ця любов надихнула його на написання багатьох чудових поезій, вона ж викликала в нього бажання після смерті бути похованим в Гуляйполі. Та смерть застала поета в Києві, де його й було поховано. І лише з часом прах свого земляка гуляйпільці перевезли до міста його народження й перепоховали там, де знайшли вічний спочинок його рідні.

Якщо тобі, шановний читачу, доведеться бути на тому цвинтарі, не полілуйся знайти могилу поета. І якщо в тебе не буде квітів, щоб покласти до скромного пам'ятника, постій хвилику поряд, пом'яни незлим тихим словом Василя Діденка.

Він заслуговує на те.

Володимир СКОРИК.
Член Спілки журналістів України.

З М І С Т

Знайомтесь: Василь Діденко	3
Поїдемо, коню, ми вітру супроти...	5
Назавжди відмарив я жар-птицями	6
Боротьба	7
Україно, стань моєю долею	7
Людині важко жити самотою	8
Хай роки й накажуть сивіти	8
Шевченко	9
Ми йдем туди, де богатирське слово	9
Я радий, що в дні негоди	10
Мені белькоче різна слизь	11
Чомусь не люблять босоногості	12
Моя любов	13
На сінокосі	14
В душі моїй одбився	15
Україно, Україно — доленько моя	16
Україно моя	17
Сади Гуляйполя зі мною	18
Рибальська усмішка	19
Добрий день, Гуляйполе!	20
Запорожці	21
Де дід Семен своїм кожухом	23
Тарас Шевченко	24
Миє кручу Тиса Біла	25
Десь далеко, за світлими гонами	26
Акації	27
З колодязів гуляйпільських прозорих	28
Ні, не можу без Поділля	29
Пролетіли роки вихором	32
Земля Вітчизни милої	34
Запорізьке сонце знову піднялось	

Батько	35
Мати Україно	38
Живе біля заводу	39
Золотої мови	40
На ярмарку	41
З далеких мандрів повертають птиці...	42
Зацвітай, калино	43
Білі проліски	44
Впали зорі на долину	44
На землю яблука рум'яні	44
Весняний грім колише небо	45
Заплітають куряву корови	45
Літо	46
В селі копають картоплі	47
В білих конваліях тоне в гаю	47
Задумався ранок про айстри в саду	47
Плодами червоними яблуня снить	48
Зимове	49
Надія	50
Лист матері	51
Черемха	52
Хилить яблука червоні	53
Крону з кроною посплітано	54
Білі яблуні! Вдарте об хмари	55
Де поле снігом крилось біло	57
Червоне літо, любе літо	58
Подрузі-однокласниці	59
Я знаю, що нахмурені	60
З далеких мандрів повертають птиці	61
Помереж мені, мила, сорочку	62
Одежу білу скинула зима	62
Хату полагодить сніг-сиволятько	63

Троянди куш, троянди куш	64
Осіння стежинка	65
Здрастуй, мамо у клопотах вічних	69
Червоним чорнилом написано: мак	70
Матері	71
Десь далеко в далях	72
Там, де вчительчині кроки	73
Я знову згадую про матір	74
Крилатих пісень ластівками	75
Її зовуть Марія	76
Кора	77
В калюжі — сонця полиски...	79
Коли тепло вертається	80
Десь подівся пролісок	81
Край городу вишні білі	82
Степовичка	83
Вудкарі	84
Йди до мене, заєчку	85
З Новим роком!	86
Післямова	87

Редактор **Володимир Скорик.**
Коректор **Сергій Холод.**
Художник **Олексій Рябо.**

Здано до набору 14.10.98 р. Підписано до друку 10.11.98 р.
Формат видання 60x84 1/16. Папір писальний.
Гарнітура Antiqua. Зам. 2456. Тираж 1000 прим.
Видання виготовлено на комп'ютері і відруковано на
цифровому дублюаторі DUPLO—43S.

Гуляйпільська районна друкарня
332830, м. Гуляйполе, Запорізької області, вул. Шевченка, 21.